

MAGYAR HADTÖRTÉNELMI EMLÉKEK A KÜLFÖLDI MÚZEUMOKBAN.

(IX. közlemény.)

XXII. Bologna. a) *A Museo Civicoban.*

1. *Magyar szablya* a XVI-ik századból. A penge mindkét oldalán vércsatornával s mintegy 20 cm hosszú fokéllal bír. A keresztvas egyenes és két hosszú tüskével bír. A markolat bordázott és fekete bőrrel bevont. Az egyszerű fahüvely vágott végű és szintén fekete bőrrel bevont, négy hordkari-kával, vaslemezből készült gerinc, él- és hüvelypánttal mon-tírozott.

2. *Szablyák* (3 drb). A magyar kopjás huszárság felszereléséből a XVII-ik századból. Főformája olyan, mint az előzőé, csak hogy a hüvely vége nem vágottvégű. Teljesen hasonló példányok vannak a gráci tartományi hadszer-tárban.¹

3. *Elefántcsontnyereg* a XV-ik századból. Teljesen hasonló magyar formájú, mint azt a párizsi Musée d'l Artil-lerie példányánál leírtuk. Ezen is Szent György alakját lát-juk feliratokkal, csupán a díszítmények és alakok között szétszórtan levő betűk mások, amelyek valószínűleg a tulaj-donos nevének kezdőbetűi. Ez is egyike tehát a sárkány-rend lovagjainak nyergei közül. A Magyarországon lévő négy példány közül a hg. Batthyány-család körmendi kastélyá-ban levő példányhoz teljesen hasonló.

4. *Szablya* (3 drb) lengyel *karabela* forma, gyengén görbülő széles pengével, melynek közepéig széles vércsatorna fut. A markolatgomb madárcsőralakú, a keresztvas két szára lefelé hajlott, s úgy a markolat fémrészei, mint a fekete bőrrel bevont hüvely széles aranyozott bujtatója, hüvely-pántjai és csúsztatója aranyozott ezüsből készültek, s mű-vészi vert és vésett mívú magyar stílusú virágornamentiká-ival, főleg tulipántokkal és szegfűkkel vannak díszítve. *Mar-sigli* Magyarországon szerzett fegyvergyűjteményéből valók. Ezeknek fényképeit Bologna város tanácsa beküldte az

¹ *Museo Civico*. E. szekrény.

1896-i millenniumi kiállításra. XVII. század. Két teljesen hasonló szablya van a hg. Batthyány körmendi kastélyában levő fegyvergyűjteményben.

b) *Marsigli Alajos gróf* iratai, magyarországi vár- és ostromrajzai és egyéb katonai felvételei a *bolognai egyetem könyvtárában* és a bolognai *Bevilacqua-család* levéltárában.

Erről a magyar hadtörténelemre nézve páratlan fontoságú anyagról 1867-ben *Szilády Aron* tett jelentést először a Magy. Tud. Akadémiában, 1881-ben *Beliczay Jónás* írt róla, *Thaly Kálmán* 1892-ben, dr. *Aldásy Antal* 1893-ban foglalkozott vele, s magam 1895 július 31-én érkeztem azok tanulmányozása végett Bolognába, amikor a millenniumi orsz. kiállítás hadtörténelmi anyagának egybegyűjtése végett a kormány megbízásából európai körutamat végeztem. Kutatásaim eredményeinek közlését a Hadtörténelmi Közleményeknek már 1893-ik évfolyamában megkezdtem. E folyóirat időközben évekig szünetelvén, íme csak most jutottam el a bolognai anyag közléséig.

Időközben 1901-ben dr. *Veress Endre*, Budapest székesfőváros megbízásából tanulmányozta a bolognai Marsigli-féle iratokat s eredményeit 1906-ban² és 1907ben³ két dolgozatban tette közzé, úgyhogy most már saját munkálatomat csak összevonva közlöm s a többiekben hivatkozom az általa két munkájában közölt anyagra.

Mindamellett, hogy a Marsigli-féle hagyatéknak a magyar hadtörténelem szempontjából való nagy jelentőségét, különösen a török hódoltság korszakát illetőleg, megérthessük és méltányolhassuk, szükségesnek látjuk Marsigli életrajzát röviden elmondani.

Marsigli Alajos Ferdinánd gróf 1658 július 10-én Bolognában született. Történelmi emlékek között és magas műveltségű környezetben nevelkedett. Tanulmányait szülővárosán kívül Nápolyban, Velencében, Florenceben, Páduában és Rómában végezte, a természettudományokkal, a mérnöki és haditudományokkal foglalkozván. E közben buzgó katolikussá vált, s mint ilyen, a kereszténység akkori legnagyobb ellensége, a törökség legyőzhetetlenségéről szóló híreket szerette volna megcáfolni, miért is megragadva az alkalmat, amidőn a velencei köztársaság követséget küldött Törökországba, azzal Konstantinápolyba utazott. 1680-ban 11 hónapot töltött ott, s a tapasztalatairól könyvet írván, azt I. Lipót királynak ajánlotta. Visszatérőben beutazva Görögországot,

² Dr. *Veress Endre*. A bolognai Marsigli-iratok magyar vonatkozásai. Budapest, 1906.

³ U. a. Gróf Marsigli Alajos Ferdinánd jelentései és térképei Budavár 1684—1686-i ostromáról. Budapest, 1907.

Dalmáciát, Boszniát, majd Svájcot és Németországot, 1682 őszén előbb XI-ik Ince pápánál, majd I. Lipót királynál is megjelenvén, személyesen is jelentést tett arról és tervekterjesztett elő, hogy miként volna a török Európából kiszorítható. A király és az udvar szívesen fogadta úgy tanácsait, mint felajánlott kardját, s őt azonnal a Vág mellett álló Caprara Aeneas lovassági tábornokhoz osztották be, akinél mint önkéntes közkatoná lépett szolgálatba, s akinek hadosztályában a telet Győr várában tölté. Később a bádeni nagyherceg figyelmét magára vonván, ez a Rábaköz és a Rába folyása térképének elkészítésével bízta meg. Majd midőn Thököly hadai és Kara Musztafa nagyvezér Győrt támadták meg, a bádeni herceg Alajos gróftot küldte oda segítségül, aki az alvezérekkel megállapítva a haditervet, az állásokat sáncokkal s palissádokkal biztosította és ütegeket állított fel. A törökök átkelését megakadályozván, ezért jutalmul a Diepenthal-ezred dragonyosainak kapitányává neveztetett ki. Győrszigetnél azonban utóbb nem tarthatván magát, Kapuvár felé visszavonult. E közben tatárok elfogták, s Achmet temesvári pasának eladták. Innen a török sereg Bécs alá vonulván, Marsigli itt kénytelen volt, mint török fogoly, a szükséges ostrommunkálatokban résztvenni. Innen a török sereg menekülni lévén kénytelen, velük ő is Buda felé futott. Itt Buda fekvéséről, mint később az eszéki hídról is térképet készített, melyet a lotharingiai hercegnek küldött meg. Ezután három bosnyák mentette meg, akik Szerajevóba vitték. Itt magasfokú lázzal vérhasba esett, melyből nagynehezen felgyógyulván, végre sikerült megszöknie. Bécsbe sietett s szolgálatait újból felajánlotta a királynak, aki szívesen fogadta őt, s miután Hermann badeni örgróf is melegen pátfogolta, Budára küldték, hol akkor, 1684 nyarán, Lotharingiai Károly hadteste ostromolta a várat. Ez Starhemberg marsallal együtt az aknaművek és erődítések vezetését reá bízta. Augusztus 4-én már részletes jelentést ír az ostromműveletekről, amelyek azonban nem használtak, mert az éhség és a ragályos betegségek november elején elvonulni kényszerítették az ostromlókat.

A badeni örgróffal Marsigli is Bécsbe vonult téli szállásra s innen 1685 elején beható jelentésben számol be Medici Gasztone toszkánai fejedelemnek a keresztény csapatok kudarcának okairól. Ugyanakkor a Lotharingiai Károly számára állította össze az ágyúk tökéletlenségéről szerzett tapasztalatait. Ugyanez időtájban mutatta be a spanyol származású *Gonzocles Antal* újrendszerű ágyúját, amellyel azután Alajos gróf több lőkísérletet végezvén, vizsgálatai eredményéről négy iratban számol be. Noha eddigelé tüzérségi téren nem sokat foglalkozott, mindamellett megfigyelései annyira helytállók

voltak, hogy őt, aki különben is azt vallotta, hogy a tüzérség a hadakozás lelke, a bécsi haditanács az arzenálba rendelte s őt bízta meg az új ágyúk öntési munkálatainak ellenőrzésével. Marsigli azután sokat tett, de maga is sokat dolgozott e téren, s igaz az, amit ő maga idéz naplójában, hogy az uralkodóháznak nem volt eddigelé olyan jó löfelszerelése, mint amilyen most készült.

1685 tavaszán ismét Magyarországra küldték ki, a győri, a visegrádi és esztergomi erődítések megvizsgálása és kiegészítése végett. Ez alkalommal léptették elő ezredessé. Esztergomban nemcsak az erődítéseket hozatta rendbe, hanem a raktárakat is megtöltötte, azután követte a fővezért Érsekújvár alá. Itt Marsigli ismét nagy szolgálatokat tett, úgyhogy jelentékeny része volt a vár augusztus 9-én történt elfoglalásában. Nemcsak elvezette a várarok vizének legnagyobb részét, hanem az ellenség folytonos ágyúzása közben egy földerődöt építtetett, mely ezer ember befogadására volt alkalmas, s melyből a tüzelést az eddiginél sikeresebben végezheték. Marsigli rohant be elsőnek a várba, hol azonban úgy megsebesült, hogy csak hetek mulva épült fel. Soproni téli szállásából Székesfehérvár erődítményeinek tanulmányozására küldték. 1686 tavaszán azonban az udvar s a szövetségeseik részéről Budavár ostroma határozottatván el. Marsigit nevezték ki az ostromműveletek, illetve az erődítési munkálatok főfelügyelőjévé, mire ő elkészíté a vár ostromműveleteinek terveit és térképeit, melyeket úgy az udvar, a haditanács, mint a fővezér, a kivitelre elfogadtak. Az ő tervei szerint és rajzai alapján állították tehát fel az ütegeket és csapatokat s készítették az aknákat. És a munkálatokat mindezt maga vezette a sáncokban és a robbantásokat az aknában s e közben oly közel járt a várfalakhoz, hogy egy kartácslöveg összezúzta a jobbkarját, de szívós természete újra megmentette s két hét mulva már újra dolgozott.

Általában az egész budai ostrom hű képét csupán az ő hű és gondos kivitelű vízfestésű képeiből ismerjük, amelyek közül a két legérdekesebb a római vatikáni levéltárban van,⁴

Budavár helyrajzi történetére nézve páratlanul becsesek azok a fölvételei és rajzai, amelyeket a vár bevétele után szeptember 2-a után Corvinákat keresve, tollal kezében készített a még füstölgő városban. Felvette a vár összes épületeit, templomait, bástyáit és körfalait, huszonhárom mecsetjét, kilenc fényes török fürdőjét, a Mátyás király palotájában épen talált fegyvertárt, a lőporos raktárakat, a jégvermeket,

⁴ *Római vatikáni levéltár.* Nunziatura di Germania, 212. kötet. a többiek pedig Bolognában.

a kapukat, a sütőházakat, a kaszárnyákat, a lőportornyokat, a főiskolát s a Buda körül fekvő négy török kolostort.

Szenvedélyes szeretetének a könyv és a kard egyaránt képezte tárgyát, — írja róla életrajzírója *Fantuzzi*. Természetes tehát, hogy a füstölgő romok között elsősorban könyveket keresett s e helyről több becses régi könyvvel gazdagította gyűjteményét, amelyeket azután Bolognába küldött.

Az 1687-ik évi hadjáratokban ismét a lotharingiai herceget kísérte. Eszéknél a Dráván hidat épített, amelyet sánccal erősített meg. Itt elibök jött a török nagyvezér, akivel meg kellett ütközni, akit azonban állásából nem tudtak kivetni, mert állásukat sáncokkal erősítették meg; oly védelmi mód, mondja Alajos gróf emlékirataiban, melyet a császáriaktól tanultak el, s eddigelé nem használtak. Innen Mohácshoz vonultak, hol Károly herceg megvívta s részben Marsigli segélyével megnyerte a második mohácsi csatát, melyben 20 ezer török vérzett el, s amelynek nyomán seregeink előtt egyaránt megnyílt Szlavonia és Erdély.

Ezután Egerbe küldetett az ostrom megtekintésére, hol a feladás iránt a törökkel sikeresen tárgyalva, az örömhírt vivő követtel Pozsonyba ment, hol József főherceg dec. 9-én tartott koronázásán jelen volt, amelynek fényes szertartását a Dunáról írott művében részletesen leírta.

1688-ban a császár által XI. Ince pápához Rómába küldetett követül, hogy hírt vigyen a törökön nyert újabb győzelmekről. Innen visszatérve, terveket készített Nándorfehérvár megvételére, melyeket a császár helyeseknek talált, miért is Alajos gróf haladéktalanul a haretérre utazott, hol a Moraván át hidat vert és megerősítette Szendrőt. Utóbb a Dunát is áthidalván, Viddin elfoglalásában vett részt, amelyet azután az ostrom után ő javíttatott ki.

Ezután badeni Lajos herceg erdélyi hadseregéhez csatlakozik, hol a havasok között megfelelő szorosokat találva, áthidalja az Oltot, leromboltatja Brassó erődeit és így kiszorítják Tökölit Erdélyből. A béketárgyalások ügyében három ízben járt diplomáciai kiküldetésben Konstantinápolyban, 1693-ban, kiváló érdemeire való tekintettel, a megüresedett tüzérségi tábornoki állásra ő neveztetett ki, s újra az alduai hadműveletek vezetésére küldetett ki, a következő évben pedig aranykulcsos kamarássá nevezte ki a császár. Téli szállásra ez évben előbb Pestre, azután Zólyom megyébe ment.

Az 1699-ben kötött karlovidi béke előmunkálatainak orosz-lánrésze az ő műve volt, valamint a határvonal megállapítása is. Ezen érdemeire való tekintettel, dandártábornokká léptetett elő.

A spanyol örökösödési háborúban, 1702-ben, badeni Lajos

herceg neveztetett ki fővezérré, aki maga kérte, hogy Marsigli mellé osztassék be. A herceg őt Breisach várába küldte, hogy azt megerősítse és védelmében is résztvegyen. A várat azonban Marsigli hibáján kívül fel kellett adni. E miatt az ellene már régen iriggykedő fővezér, badeni Lajos herceg előterjesztésére őt minden rangjától és kitüntetésétől való megfosztásra és a hadseregből való eltávolításra ítélték.

Ezután hazájába tért vissza, saját védelmére megírta és kiadta emlékiratait s felváltva Rómában és Bolognában tartózkodva, az ottani két tudományos intézet, az Instituto és az Akadémia felállításán s gyűjteményei rendezésén dolgozott, amelyeket Bologna városának hagyományozott. Majd végre 1726-ban megjelent életének a Dunáról írott főműve, a *Danubius-Pannonico-Mysicus*. E folióalakú, nagy fényvel, rézmetszetű táblákkal kiállított hat kötetes mű, mint életrajzírója mondja: „maga elégséges arra, hogy a nemes gróf neve a hazánkkal foglalkozó külföldiek közt, első helyen említett-sék.”⁵ 1730 november 1-én, 72 éves korában hunyt el.

A bolognai egyetemi könyvtárban levő Marsigli-féle 120 kötetre terjedő kézirati gyűjteményben a következő kötetek tartalmazznak Magyarországra vonatkozó iratokat, vagy rajzokat:

1. *Vol. 5.* Pétervárad, Buda, Szeged várak s az Al-Dunán épített hadihíd tervrajzai.

2. *Vol. 8.* Belgrád, Ada-Kaleh és Budavár tervrajzaival.

3. *Vol. 13.* I. Lipót császár gyalogságának katonai gyakorlatozási szabályai. Bevezetésül tíz színes tábla ábrázolja a gyalogság különböző felszerelésű ezredeit, finom vízfestésű rajzokban. Utána 13×17 cm nagyságú 63 színes rajzban a kopjákkal, 88 rajzban a törkarddal, azután 100 rajzban a kézi gránátokkal s általában a gránátosok gyakorlatai, s végül 41 rajzban egyéb gyakorlatok következnek. Minden egyes rajz alá a megfelelő német vezényszó alá van jegyezve. A kötet többi része, huszárokat, a hadsereg tisztjeit, betegápolókat és zászlótartókat tüntet fel. 33 részben, befejezetlen önrajzban.

4. *Vol. 19.* A karlovici béke és a Thököli-féle háborúra vonatkozó akták.

5. *Vol. 21.* A karlovici békekötés értelmében lerombolt, vagy használhatatlanná tett várak rajzai. E rajzokat Marsigli tábornok és mérnöki kara készítette pontos felvételek alapján 1697 őszén, mielőtt a várakat az 1699-i karlócai béke értelmében leszerelték volna.

A lapok nagysága 32×45 cm (egy-két esetben valamivel

⁵ Beliczay Jónás: Marsigli élete és munkái. 1881. Akad. Ért. 78 lapján.

kisebb). A várak Magyarország, Horvátország és Bosznia területén állottak. Azt hisszük, hogy haditörténéseinknek szolgálatot teszünk vele, ha névjegyzéküket közöljük itten, mert legnagyobb részüknek a helyszínén ma már pusztá helye sem állapítható meg s csak nevük maradt fenn az okmányokban. 1—2. Zalán Kemény. 3. Mitrovica. 4. Morovig. 5. Ratzka. 6. Bród. 7. Ugyanaz lerombolva. 9—11. Jeszenovitz. 12. Dubitzka. 13. Kastanovitz. 14. Ó- és Új-Noví. 15. Zerín. 16. Pedaly. 17. Gvozdzansky. 18. Sluin. 19. Kremen. 20. Dresnik. 21. Gratsatz. 22. Lapats. 23. Poritsovatz, 24. Svonygrad. 27. Titel (oldalt a vár látképével). 28. Becskerek. 29. Ugyanaz lerombolva. (Következik négy számozatlan és aláírás nélküli kép, amelyek tehát még meghatározandók). 25. Sablya. 26. Ugyanaz lerombolva. 27. Becse. (Mellékelten lerombolva).⁹ 28. Kanisa, a Tisza mellett. (Mellékelten lerombolva). 29. Szeged. (Oldalt a város látképével). 30. Ugyanaz lerombolva. 31. Csanád. (A vár látképével együtt.) 32. Ugyanaz lerombolva. 49. Bogcsán. 50. Ugyanaz lerombolva. 33. Arad. 34. Lippa. (Két példányban.) 35. Ugyanaz lerombolva. 36. Veprics. 37. Ugyanaz lerombolva. 38. Facset. 39. Ugyanaz lerombolva. 40. Lugos. 41. Ugyanaz lerombolva. 42. Zsidóvár. 43. Ugyanaz lerombolva. 44—45. Karánsebes. 46. Ugyanaz lerombolva. 47. Egris. 48. Ugyanaz lerombolva. 49. Bogcsán. 50. Ugyanaz lerombolva. 51. Mehádia. 52. Ugyanaz lerombolva. 53. Versetz. 55. Ugyanaz lerombolva. 58. Brod és vidéke. 59. Dobog. 60. Deschen. 61. Magolei látképe. (Campement de 30. Octobre 1697). 62. Prantuk látképe. 63. Visoka. (1697 okt. 25—26.) 64. Seralya látképe (1697 október 23—24.). 65. Jajca vára.

6. *Vol. 24.* Térkép-vázlatok, különböző nagyságban, Marsigli eredeti fölvételei 1693-tól kezdve, hadi menetek térképei vár- és térrajzok, részben színezve. A Dunavölgye Érdtől Futtakig, a Tiszától az Oltig terjedő, majd a Maros, Béga- és Temes-folyók vidéke Belgrádig. Buda és a budai Dunapart, az illoki vár s Gyulafehérvár vidéke.

7. *Vol. 41. és 42.* A karlócai békekötést megelőző időből az erdélyi és délmagyarországi határok térképe.

8. *Vol. 53.* Vegyes katonai iratok és levelezések, valamint vár- és térkép-vázlatok 1683—1686-ig. Köztük Budavár és Székesfehérvár festett tervrajzai.

9. *Vol. 54.* Vegyes katonai iratok és rajzok. Köztük Sabác vár tervrajza, továbbá Marsigli sajátkezű feljegyzései az erdélyi határszéli szorosokról, a Barcaság és Székelyföld terepviszonyairól.

⁹ A lapszámzás több helyt téves, — de meg kellett az eredetit tartanunk.

10. *Vol. 55* és *56*. Vegyes katonai iratok, melyek mind a magyarországi harcokra vonatkoznak 1691—95-ig.

11. *Vol. 57*. Vegyes katonai iratok. Köztük Belgrád két hadi térképe és ostromterve, továbbá Magyarország és Erdély hadi fontosságú helyeinek és szorosainak leírása.

12. *Vol. 58*. Az egész kötet magyar vonatkozású, mely Marsiglinek 1698 és 1699-ben előadott véleményeit tartalmazza Erdély határaitól, a Maros és Tisza hadi és kereskedelmi fontosságáról, Pétervárad megvédéséről, a Duna-Tisza-köz védelméről, s a kötendő békéről, stb.

13. *Vol. 59*. Marsigli jelentései a császárhoz 1699 és 1700-ból a dunántúli harcokról.

14. *Vol. 63*. Vegyes katonai iratok a magyarországi harcokra vonatkozólag, 1699—1701-ig. Nagyobbrészt eredeti levelek az akkor szereplő hadvezérektől.

15. *Vol. 64*. Az erdélyi és délmagyarországi harcokra és városokra, különösen Arad városára vonatkozó katonai iratok 1700—1701-ből.

16. *Vol. 66*. A határigazítási munkálat eredeti térkép-vázlata 1700—1701-ből, több mint 400 kisebb-nagyobb lapon, úgy amint napról-napra felvette Marsigli mérnökeivel. Itt vannak a horvátországi s a boszniai határ és a Dunától a Marosig terjedő vonal, majd Erdély felvételei Hunyad megyéig. Közben ott találjuk Déva várát és Vajdahunyad várának eddig ismert legrégebb rajzát 1701-ből.

17. *Vol. A. M. C. I. 5*. E kötetbe vannak összegyűjtve azok a ritka régi, jobbára rézmetszetű térképek, amelyeket Marsigli Magyarországon és külföldi utazásai közben összegyűjtött.

18. *Vol. B. I. 21*. Marsigli önéletírásának kézirata, amely hadtörténelmi szempontból azért fontos, mert mint szereplő szemtanú Buda 1684—1686-i ostromáról húsz lapon értekezik.

A magyarországi török háborúkra és várakra vonatkozólag jelentései és rajzai vannak még Marsiglinek a bolognai és római anyagon kívül a badeni nagyhercegi állami levéltárban Karlsruhéban és a bécsi cs. és királyi hadi levéltárban,⁷ amelyek egymást kölcsönösen kiegészítik s a becsesebbnél becsesebb hadtörténelmi adatok oly halmazát tartalmazák, aminőt hazánk multjára vonatkozólag, egyetlen más írótól sem bírunk.

XXIII. Florenc. Museo Nazionale Bartello.

1. *Magyar rohamsisak*. Kovácsolt vaspálcából. Sapkája csúcsbafutó és kúpszeletekre osztott. Visirjén orrvédő vas jár

⁷ *A bécsi cs. és kir. Hadilevéltár*. H. K. R. 1683. Prot. Exp. 349½, 1684. Prot. Exp. fol. 234, 1685. Prot. Reg. fol. 211, 287.

keresztül, halántékvértjei vannak, egy nyakszirtvértje ránk-farkszerűleg tagolt. XVI-ik század vége.⁸

2. *Magyar rohamsisak* (2 drb). Főformájában az előzőhöz hasonló, csak hogy sapkája félgömbalakú, s az egész nagyobb és kékre futtatott acélból készült. XVII-ik század.⁹

3. *Elefántcsontnyereg* a XV. századból (2 darab). Az első tiszta magyar típus s mind a kettő a Zsigmond király által alapított sárkányrend lovagi nyerge. A bolognai városi múzeumban levőnek párja, csupán a rajta bevéselt betűk mások. A második nyereg német típusú.

XXIV. Milánó. Museo Ambrosiano.

1. *Elefántcsontnyereg* a XV. századból. A sárkányrend magyar formájú lovagi nyerge, mely szintén a körmendi kastélyban levő hg. Batthyány-féle nyereg párja.

2. *Kézrajz*. Nyílazó lovas magyar vitézt ábrázol. *Dürer Albert* műve. 1512—14.¹⁰

Dr. Szendrei János.

⁸ *Catalog.* 767.

⁹ *Catalog.* 763. és 765.

¹⁰ *Catalog.* VII. Terem, I. keret.